

Wiad. entomol.	25 (3): 179-182	Poznań 2006
----------------	-----------------	-------------

Ramonda latifrons (ZETTERSTEDT, 1844) (Diptera: Tachinidae)
– gatunek nowy dla fauny Polski

Ramonda latifrons (ZETTERSTEDT, 1844) (Diptera: Tachinidae)
– a tachinid fly new to Polish fauna

CEZARY BYSTROWSKI

Instytut Badawczy Leśnictwa, Zakład Ochrony Lasu, Sękocin Stary, ul. Braci Leśnej 3,
05-090 Raszyn; e-mail: C.Bystrowski@ibles.waw.pl

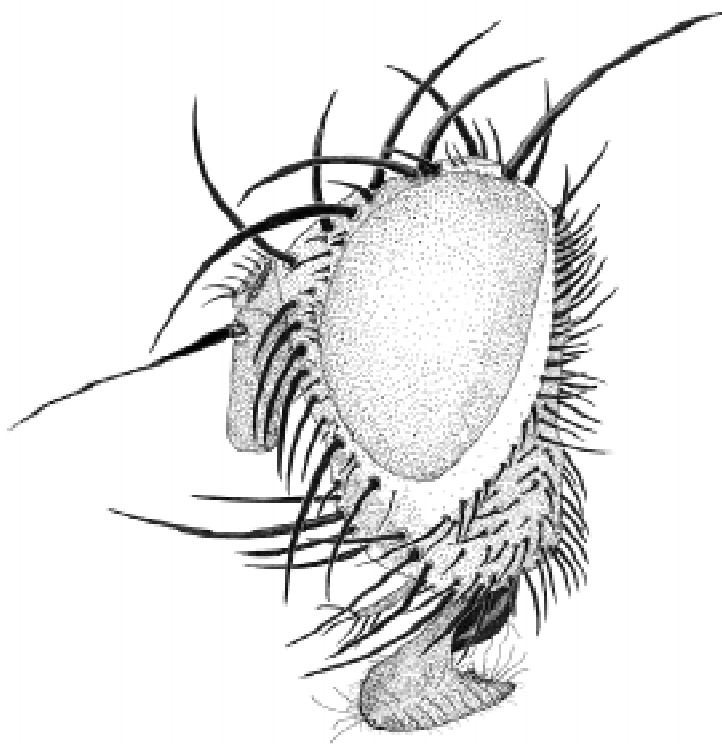
ABSTRACT. The first record of the tachinid fly *Ramonda latifrons* (ZETTERSTEDT, 1844) and previous data concerning other first Polish records of genus *Ramonda* R.-D. are given.

KEY WORDS: *Diptera*, *Tachinidae*, *Ramonda latifrons*, first record, Poland.

Przedstawiciele rodzaju *Ramonda* ROBINEAU-DESVOIDY, 1863 to małe i średnie muchówki o jednolicie ciemnym, z reguły błyszcząco-czarnym, ubarwieniu ciała. Odwłok i tułów u niektórych gatunków może być nieznacznie, wąsko opylony, skroń na prawie całej długości z rzędem zakrzywionych do dołu szczecin (Ryc.). Od przedstawicieli blisko spokrewnionych rodzajów z plemienia *Voriini* np. *Wagneria* R.-D., czy *Pericepsia* GISTEL, odróżnić je można na podstawie następujących cech (TSCHORSNIG, HERTING 1994):

- guz barkowy z 3 silnymi szczecinami ułożonymi w trójkąt lub też w jednej linii, wtedy występuje dodatkowa szczecina na przeciw szczeciny środkowej;
- tarczka (scutellum) najwyżej z czterema wzniesionymi szczecinkami na jej górnej powierzchni;
- trzeci i czwarty tergity odwłoka z dobrze rozwiniętymi szczecinami medialnymi, brak na głowie szczecin ciemieniowych zewnętrznych – vte (outer vertical seta).

Przedstawiciele rodzaju *Ramonda* R.-D. są parazytoidami motyli, głównie sówek (*Noctuidae*), rzadziej miernikowców (*Geometridae*), czy niedźwiedziówek (*Arctiidae*), zaś żywicieli dwóch górskich gatunków – *R. jugorum* (VILL.), oraz *R. delfinensis* (VILL.) pozostają wciąż nieznani (TSCHORSNIG, HERTING 1994).

Ryc. *Ramonda latifrons* (ZETT.) – głowa z profilu (head – lateral view)

Do fauny Europy należy 9 gatunków z tego rodzaju (HERTING, DELY-DRASKOVITS 1993), natomiast w Polsce można odnaleźć informacje o występowaniu 4 z nich.

Najwcześniejsze doniesienie z Polski o gatunku, obecnie zaliczanym do rodzaju *Ramonda* R.-D., znajduje się w pracy BRAUER'a i BERGENSTAMM'a (1891). Autorzy ci opisali, na podstawie osobników z terenu Jugosławii (leg. MANN) oraz Polski (leg. SZNABL), nowy gatunek rączycy, który został nazwany *Petinops schnabli* B. et B., 1891 [= *Ramonda plorans* RONDANI, 1861]. Informację tę powtórzył również w swoim opracowaniu MESNIL (1975). Prawdopodobnie brak bliższych danych o szczegółowej lokalizacji stanowiska, na którym SZNABL złowił osobniki(a) oraz możliwość, że znajduje się ono obecnie poza granicami naszego kraju spowodowały, że gatunek ten nie został uwzględniony w spisie gatunków wykazanych z Polski (DRABER-MOŃKO 1991). Mimo licznych badań nad muchówkami w okresie powojennym nie udało się jak dotychczas potwierdzić występowania *R. plorans* ROND. w naszym kraju.

Z Polski wykazane były również *R. spatula* (FALL.), *R. prunaria* (ROND.), oraz *R. delfinensis* (VILL.). Występowanie dwóch pierwszych gatunków było odnotowane z Polski po raz pierwszy przez DRABER-MOŃKO (1968). Są to dość często spotykani przedstawiciele tego rodzaju. Natomiast *R. delfinensis* (VILL.) stwierdzono dotychczas jedynie w Górach Świętokrzyskich w rezerwacie „Milechowy”. Był to samiec odłowiony w zbiorowisku dąbrowy świetlistej (*Potentillo albae-Quercetum*) w dniu 11 VI 1984 roku (DRABER-MOŃKO 1993).

Kolejny gatunek, *Ramonda latifrons* (ZETTERSTEDT, 1844) nie był dotychczas wykazywany z Polski, chociaż jest szeroko rozprzestrzeniony w Europie i wykazany z różnych krajów naszego kontynentu: Hiszpanii, Francji, Szwajcarii, Wielkiej Brytanii, Belgii, Holandii, Niemiec, Węgier, Czech, Słowacji oraz ze Skandynawii (Norwegii i Szwecji) (TSCHORSNIG, SCHMID-EGGER 1993; TSCHORSNIG, HERTING 1994; DUNK, TSCHORSNIG 1998; TSCHORSNIG, HERTING 1998; TSCHORSNIG, BARTÁK 2001). Mimo szerokiego rozprzestrzenienia jest rzadko stwierdzany (TSCHORSNIG, HERTING 1994). Jako żywicieli odnotowano sówkowate (*Noctuidae*) z rodzaju *Mythimna* sp. (*Leucania* sp.), głównie *M. ferrago* (FABR.). Imagines muchówki pojawiają się w dwóch pokoleniach w roku: V–VI oraz VIII–IX.

Ramonda latifrons można dość łatwo odróżnić od innych gatunków z tego rodzaju po następujących cechach: płytka humeralna (basicosta) u nasady skrzydła intensywnie żółta; szczecinki na żyłce r_{4+5} dochodzą daleko poza miejsce połączenia z żyłką r-m. Golenie tylnych nóg z reguły z 2 dolnymi kolcami grzbietowymi (dorsalnymi) – bardzo rzadko spotyka się osobniki z 3 dolnymi kolcami grzbietowymi; głaszczek szczękowy czarny lub ciemno-brązowy, 1/3 wierzchołkowej jego części tylko nieco pogrubiona i zbliżona grubością do nasady wibrysy.

Jednego osobnika omawianego gatunku autor odłowił podczas wycieczki terenowej Sekcji Dipterologicznej PTEnt.:

– rezerwat „Konewka” ad Spała (UTM: DC31), 27 V 2000, 1 ♀, na niewielkiej, nasłonecznionej polanie wśród starego drzewostanu mieszanego z dominującym dębem.

Jest to pierwsze stwierdzenie tego gatunku w Polsce.

Podziękowania

Chciałbym serdecznie podziękować doktorowi H. P. TSCHORSNIG’owi za potwierdzenie poprawności oznaczenia gatunku publikowanego rekordu oraz doktorowi P. WĘGRZYNOWICZOWI za wykonanie rysunku głowy *R. latifrons*.

SUMMARY

In European fauna 9 species of the genus *Ramonda* were recorded. From Poland 4 species are known: *R. spatula* (FALL.), *R. prunaria* (ROND.), *R. delfinensis* (VILL.) and one not published in the checklist of Polish fauna: *R. plorans* ROND. (DRABER-MOŃKO 1991). Material of the last species, collected by SZNABL in Poland, was used to describe *Petinops schnabli* B. et B., 1891, which is known as a synonym of *Ramonda polrans* ROND., 1861.

Ramonda latifrons (ZETTERSTEDT, 1844) is widely distributed but rare in Europe. The species is associated with noctuid moths (*Noctuidae*) of the genus *Mythimna* sp. (*M. ferrago*). One specimen (♀) of *R. latifrons* was collected by the author in the Konewka Reserve near Spała (UTM: DC31). It is the first record of the species from Poland.

Acknowledgements: I would like to thank for Dr. H. P. TSCHORSNIG (Staatlichen Museum für Naturkunde in Stuttgart) for confirmation of *R. latifrons* identification and for Dr. P. WĘGRZYNOWICZ (Museum and Institute of Zoology, PAS in Warsaw) for drawing preparation.

PIŚMIENICTWO

- BRAUER, F., BERGENSTAMM, J. E. V. 1891: Die Zweiflügler des Kaiserlichen Museums zu Wien. V. Vorarbeiten zu einer Monographie der Muscaria schizometopa (exclusive *Anthomyiidae*). Pars. II. Denkschr. Akad. Wiss., Wien. Math., Wien, **58**: 305-446.
- DRABER-MOŃKO A. 1968: Materiały do znajomości *Dexiinae* (*Diptera*, *Larvaevoridae*) Polski. *Fragm. faun.*, **14**: 231-275.
- DRABER-MOŃKO A. 1991: *Diptera* – Muchówki, *Tachinidae*. [W:] RAZOWSKI J. (red.): Wykaz zwierząt Polski, Tom 2. Ossolineum, Wrocław-Kraków-Warszawa: 252-263.
- DRABER-MOŃKO A. 1993: Rączyce (*Diptera*, *Tachinidae*) Krainy Świętokrzyskiej. *Fragm. faun.*, **36**: 275-328.
- DUNK K. von der, TSCHORSNIG H. P. 1998: Zweiflügler aus Bayern XIII (*Diptera*, *Tachinidae*). *Entomofauna*, **19**: 145-172.
- MESNIL L. P. 1975: *Larvaevorinae* (*Tachininae*). [W:] LINDNER E. (red.): Die Fliegen der palaearktischen Region, Stuttgart, **64**: 1435.
- TSCHORSNIG, H. P., SCHMID-EGGER C. 1993: Raupenfliegen (*Diptera*, *Tachinidae*) von extensiv genutzten oder aufgelassenen Weinbergen im Enztal und im Stromberg (Baden-Württemberg). *Jh. Ges. Naturkde. Württemberg*, **148**: 209-220.
- TSCHORSNIG H. P., HERTING B. 1994: Die Raupenfliegen (*Diptera*: *Tachinidae*) Mitteleuropas: Bestimmungstabellen und Angaben zur Verbreitung und Ökologie der einzelnen Arten. *Stuttg. Beitr. Naturk.*, (A), Stuttgart, **506**: 1-170.
- TSCHORSNIG H. P., HERTING B. 1998: *Tachinidae*. [W:] Merz B., Bächli G., Haenni J. P., Gonseth Y. (red.): *Diptera* – Checklist. *Fauna Helvetica*: 343-356.
- TSCHORSNIG H. P., BARTÁK M. 2001: *Tachinidae*. [W:] BARTÁK M., VANHARA J. (red.): *Diptera* in an industrially affected region (north-western Bohemia, Bílina and Duchcov Environs), II. *Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis, Biologia*, **105**: 497-505.